

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2009 m. lapkričio 30 d.*

Byloje C-357/09 PPU

dėl *Administrativen sad Sofia-grad* (Bulgarija) 2009 m. rugpjūčio 10 d. Nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2009 m. rugsėjo 7 d., pagal EB 68 ir 234 straipsnius pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Said Shamilovich Kadzoev (Huchbarov),

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijų pirmininkai A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, C. Toader, teisėjai C. W. A. Timmermans, P. Kūris, E. Juhász, G. Arestis, L. Bay Larsen (pranešėjas), T. von Danwitz ir A. Arabadjiev,

generalinis advokatas J. Mazák,
posėdžio sekretorius N. Nanchev, administratorius,

* Proceso kalba: bulgarų.

atsižvelgęs į 2009 m. rugpjūčio 10 d. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo prašymą, kurį Teisingumo Teismas gavo 2009 m. rugsėjo 7 d. ir kuris buvo papildytas 2009 m. rugsėjo 10 d., taikyti prašymui priimti prejudicinį sprendimą Procedūros reglamento 104b straipsnyje numatytą sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą,

atsižvelgęs į 2009 m. rugsėjo 22 d. antrosios kolegijos sprendimą patenkinti minėtą prašymą,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2009 m. spalio 27 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— S. Kadzoev, atstovaujamo *advokati* D. Daskalova ir V. Ilareva,

— Bulgarijos vyriausybės, atstovaujamos T. Ivanov ir E. Petranova,

— Lietuvos vyriausybės, atstovaujamos R. Mackevičienės,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos S. Petrova ir M. Condou-Durande,

susipažinęs su generalinio advokato nuomone,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (OL L 348, p. 98) 15 straipsnio 4–6 dalių aiškinimu.
- 2 Šis prašymas buvo pateiktas administracinėje procedūroje, pradėtoje *Direksia „Migratsia“ pri Ministerstvo na vatreshnite raboti* (Migracijos direkcija prie vidaus reikalų ministerijos) direktoriaus iniciatyva siekiant, kad *Administrativen sad Sofia-grad* (Sofijos miesto administracinis teismas) *ex officio* priimtų sprendimą dėl S. Kadzoev (Huchbarov) tolesnio laikymo Sofijos regiono Busmantsi kaime esančiame specialiame užsieniečių laikinojo apgyvendinimo centre prie Migracijos direkcijos (toliau – laikinojo apgyvendinimo centras).

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisės aktai

- 3 Direktyva 2008/115 buvo priimta, be kita ko, remiantis EB 63 straipsnio pirmosios pastraipos 3 punkto b papunkčiu. Pagal jos 9 konstatuojamąją dalį:

„pagal 2005 m. gruodžio 1 d. Tarybos direktyvą 2005/85/EB, nustatančią būtiniausius reikalavimus dėl pabėgėlio statuso suteikimo ir panaikinimo tvarkos valstybėse narėse [OL L 326, p. 13], trečiosios šalies pilietis, paprašęs prieglobsčio valstybėje narėje, neturėtų būti laikomas neteisėtai tos valstybės narės teritorijoje esančiu piliečiu, kol neišgaliojo sprendimas nepatenkinti prašymo arba sprendimas, kuriuo jis netenka teisės likti šalyje kaip prieglobsčio siekiantis asmuo.“

- 4 Direktyvos 2008/115 skyriuje, skirtame sulaikymui siekiant išsiųsti, esantis 15 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Valstybės narės gali sulaikyti trečiosios šalies pilietį, kuriam taikoma grąžinimo tvarka tik tam, kad parengtų grąžinimą ir (arba) įvykdytų išsiuntimo procesą (nebent konkrečiu atveju gali būti veiksmingai taikomos kitos pakankamos, tačiau švelnesnės priverstinės priemonės), visų pirma, kai:

- a) esama pasislėpimo pavojaus, arba

- b) atitinkamas trečiosios šalies pilietis vengia pasirengimo grąžinimui ar išsiuntimo proceso, arba jiems trukdo.

Sulaikymas turi trukti kuo trumpiau ir būti taikomas tik tol, kol tinkamai vykdomas pasiruošimas išsiuntimui.

- 2. Įsakymą sulaikyti priima administracinės ar teisminės institucijos.

Įsakymas sulaikyti parengiamas raštu pateikiant faktines ir teises priežastis.

Kai įsakymą sulaikyti priima administracinės institucijos, valstybės narės:

- a) numato atlikti skubią sulaikymo teisėtumo teisminę peržiūrą ir kuo skubiau po sulaikymo pradžios priimti sprendimą,
- b) arba atitinkamam trečiosios šalies piliečiui suteikia teisę imtis procesinių veiksmų, kuriais būtų skubiai atlikta sulaikymo teisėtumo teisminė peržiūra ir kuo skubiau po atitinkamų procesinių veiksmų pradžios būtų priimtas sprendimas. Šiuo atveju valstybės narės nedelsdamos praneša atitinkamam trečiosios šalies piliečiui apie galimybę imtis tokių procesinių veiksmų.

Atitinkamas trečiosios šalies pilietis nedelsiant paleidžiamas, jei sulaikymas yra neteisėtas.

3. Kiekvienu atveju sulaikymas peržiūrimas pagrįstais laiko tarpais atitinkamo trečiosios šalies piliečio prašymu arba *ex officio*. Pratęstų sulaikymo laikotarpių atveju teisminė institucija prižiūri, kaip atliekamos peržiūros.

4. Paaikšėjus, kad dėl teisinių ar kitokių priežasčių nebėra pagrįstos tikimybės išsiųsti arba 1 dalyje nustatytų aplinkybių nebesama, sulaikymas tampa nebepateisinamas ir atitinkamas asmuo nedelsiant paleidžiamas.

5. Sulaikymas trunka tol, kol tenkinamos 1 dalyje nustatytos sąlygos ir jis yra būtinas siekiant užtikrinti sėkmingą išsiuntimą. Kiekviena valstybė narė nustato sulaikymo laikotarpio ribą, kuri negali viršyti šešių mėnesių.

6. Valstybės narės negali pratęsti 5 dalyje nurodyto laikotarpio, tačiau laikydamosi nacionalinės teisės gali pratęsti ribotam laikotarpiui, neviršijančiam dar dvylikos mėnesių, tais atvejais, kai tikėtina, jog nepaisant visų jų pagrįstų pastangų, išsiuntimo procedūra užtruks ilgiau dėl to, kad:

a) suinteresuotasis trečiosios šalies pilietis nepakankamai bendradarbiauja, arba

b) véluojama gauti reikiamus dokumentus iš trečiųjų šalių.“

- 5 Pagal Direktyvos 2008/115 20 straipsnį valstybės narės užtikrina, kad įsigaliojusių įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini šiai direktyvai, išskyrus jos 13 straipsnio 4 dalį, įgyvendinti ne vėliau kaip iki 2010 m. gruodžio 24 dienos.
- 6 Remiantis šios direktyvos 22 straipsniu, ji įsigaliojo 2009 m. sausio 13 dieną.

Nacionalinės teisės aktai

- 7 Direktyva 2008/115 į Bulgarijos teisę buvo perkelta Užsieniečių Bulgarijos Respublikoje įstatymu (1998 m. DV Nr. 153), iš dalies pakeistu 2009 m. gegužės 15 d. (2009 m. DV Nr. 36, toliau – Užsieniečių įstatymas).
- 8 Tačiau, anot prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo, šios direktyvos 15 straipsnio 4 dalis dar neperkelta į Bulgarijos teisės aktus.
- 9 Remiantis Užsieniečių įstatymo 44 straipsnio 6 dalimi, jei užsieniečiui negali būti taikoma priverstinė administracinė priemonė, nes jo tapatybė nenustatyta arba yra didelis pavojus, kad jis slėpsis, administracinę priemonę nustačiusi institucija gali nurodyti priverstinai patalpinti užsieniečių į užsieniečių laikinojo apgyvendinimo centrą siekiant organizuoti jo nugaubimą iki Bulgarijos Respublikos sienos arba išsiuntimą.

10 Iki Direktyvos 2008/115 perkėlimo laikymas tokiaime centre nebuvo ribojamas jokiais terminais.

11 Šiuo metu, remiantis Užsieniečių įstatymo 44 straipsnio 8 dalimi, „apgyvendinimas trunka, kol išnyks 6 dalyje numatytos aplinkybės, bet ne ilgiau kaip 6 mėnesius. Išimtiniais atvejais, kai asmuo atsisako bendradarbiauti su kompetentingomis institucijomis, kai vėluojama išduoti nugarbenimui iki sienos ar išsiuntimui būtinus dokumentus ar kai asmuo kelia grėsmę nacionaliniam saugumui ar viešajai tvarkai, apgyvendinimo terminas gali būti pratęstas iki 12 mėnesių“.

12 Užsieniečių įstatymo 46a straipsnio 3–5 dalyse nustatyta:

„3) kas šešis mėnesius laikinojo apgyvendinimo centro viršininkas sudaro sąrašą užsieniečių, laikomų centre ilgiau nei šešis mėnesius dėl kliūčių išsiųsti juos iš šalies. Šis sąrašas pateikiamas centro buvimo vietos administraciniam teismui;

4) kiekvieną kartą suėjus laikymo laikinojo apgyvendinimo centre šešių mėnesių terminui teismas savo iniciatyva uždarame posėdyje nusprendžia pratęsti, pakeisti ar nutraukti laikymą centre. Toks teismo sprendimas yra neskundžiamas;

5) jei teismas panaikina skundžiamą įsakymą dėl priverstinio apgyvendinimo arba nurodo paleisti užsieniečių į laisvę, užsienietis nedelsiant paleidžiamas iš laikinojo apgyvendinimo centro.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 13 2006 m. spalio 21 d. Bulgarijos policija sulaikė asmenį prie sienos su Turkija. Sulaikytasis neturėjo asmens dokumentų ir prisistatė vardu Said Shamilovich Huchbarov, gim. 1979 m. vasario 11 d. Grozno mieste (Čečėnija). Jis pareiškė nepageidaujantis, kad apie jo sulaikymą būtų informuotas Rusijos konsulas.
- 14 2006 m. spalio 22 d. kompetentingo policijos pareigūno įsakymu šiam asmeniui buvo skirta priverstinė administracinė priemonė – nugabenimas iki valstybės sienos.
- 15 2006 m. lapkričio 3 d. suinteresuotasis asmuo buvo patalpintas į laikinojo apgyvendinimo centrą laukti, kol bus įmanoma įvykdyti minėtą įsakymą, t. y. kol bus išduotas užsienio kelionės dokumentas ir skirtos lėšos, pakankamos nupirkti bilietą į Čečėniją. Minėtas įsakymas tapo vykdytinas 2008 m. balandžio 17 d., atlikus jo teisminę peržiūrą.
- 16 2006 m. gruodžio 14 d. suinteresuotasis asmuo laikinojo apgyvendinimo centro administracijai pranešė, kad tikroji jo pavardė Kadzoev, o ne Huchbarov.
- 17 Dviejose *Administrativen sad Sofia-grad* nagrinėtose administracinėse bylose buvo pateiktas gimimo liudijimas, iš kurio matyti, kad S. Kadzoev gimė 1979 m. vasario 11 d. Maskvoje (buvusioje Sovietų Sąjungoje); tėvas Shamil Kadzoev – čečėnų tautybės, motina Loli Elihviri – gruzinų tautybės. Taip pat buvo pateiktas Čečėnijos Respublikos Ičkerijos piliečio laikinas asmens pažymėjimas, galiojęs iki 2001 m. vasario 3 d., išduotas Said Shamilovich Kadzoev, gim. 1979 m. vasario 11 d. Grozno mieste. Nepaisant to, suinteresuotasis asmuo valdžios institucijoms ir toliau prisistatydavo Kadzoev arba Huchbarov pavardėmis.

- 18 Laikotarpiu nuo 2007 m. sausio mėn. iki 2008 m. balandžio mėn. vyko susirašinėjimas tarp Bulgarijos ir Rusijos valdžios institucijų. Priešingai Bulgarijos valdžios institucijų įsitikinimui, Rusijos valdžios institucijos pareiškė, kad laikiną asmens pažymėjimą Kadzoev Said Shamilovich vardu išdavė Rusijos Federacijai nežinomi organai ir asmenys, todėl šio pažymėjimo negalima laikyti dokumentu, įrodančiu suinteresuotojo asmens turimą Rusijos pilietybę.
- 19 Gyvendamas laikinojo apgyvendinimo centre S. Kadzoev 2007 m. gegužės 31 d. pateikė prašymą suteikti jam pabėgėlio statusą. Jo skundas dėl Bulgarijos administracinių institucijų atsisakymo patenkinti šį prašymą buvo atmestas 2007 m. spalio 9 d. *Administrativen sad Sofia-grad* sprendimu. 2008 m. kovo 21 d. suinteresuotasis asmuo pateikė antrąjį prieglobsčio prašymą, kurį balandžio 2 d. vis dėlto atsiėmė. 2009 m. kovo 24 d. S. Kadzoev pateikė trečiąjį prašymą. 2009 m. liepos 10 d. Sprendimu *Administrativen sad Sofia-grad* atmetė S. Kadzoev prašymą ir atsisakė suteikti jam prieglobstį. Šis sprendimas yra neskundžiamas.
- 20 2008 m. birželio 20 d. S. Kadzoev advokatė pateikė prašymą pakeisti sulaikymą švelnesne priemone, t. y. įpareigojimu reguliariai registruotis gyvenamosios vietos policijos nuovadoje. Nusprendusios, kad suinteresuotasis asmuo neturi faktinės gyvenamosios vietos Bulgarijoje, kompetentingos institucijos atmetė šį prašymą dėl reikiamų sąlygų neįvykdymo.
- 21 2008 m. spalio 22 d. buvo pateiktas analogiškas prašymas, kuris taip pat buvo atmestas.
- 22 Pasibaigus S. Kadzoev prašymu pradėtai administracinei procedūrai komisijoje dėl apsaugos nuo diskriminacijos, kurios sprendimas buvo apskustas *Varhoven administrativen sad* (Vyriausiasis administracinis teismas), šis teismas, kaip ir minėtoji

komisija, savo 2009 m. kovo 12 d. Sprendime nusprendė, kad negalima aiškiai nustatyti S. Kadzoev tapatybės ir pilietybės ir todėl pripažino jį apatridu.

- 23 Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad, anot Pagalbos kankinimus išgyvenusiems asmenims centro, Jungtinių Tautų Vyriausiojo pabėgėlių komisariato ir *Amnesty International*, tikėtina, kad S. Kadzoev savo kilmės šalyje tapo kankinimų ir žeminančio bei nežmoniško elgesio auka.
- 24 Nepaisant Bulgarijos valdžios institucijų, kai kurių nevyriausybinių organizacijų ir paties S. Kadzoev dėtų pastangų surasti jį galinčią priimti saugią trečiąją šalį, nebuvo pasiektas joks susitarimas ir iki šiol nebuvo išduoti kelionės dokumentai. Austrijos Respublika ir Gruzija, kurioms Bulgarijos valdžios institucijos pateikė prašymą, atsisakė priimti S. Kadzoev. Turkijos Respublika, į kurią taip pat kreipėsi Bulgarijos valdžios institucijos, nepateikė jokie atsakymo.
- 25 *Administrativen sad Sofia-grad* pažymi, kad S Kadzoev tebelaikomas laikinajame apgyvendinimo centre.
- 26 Pagrindinė byla buvo pradėta Migracijos direktijos prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus administraciniu aktu, kuriuo šio teismo prašoma remiantis Užsieniečių įstatymo 46a straipsnio 3 dalimi *ex officio* nuspręsti dėl tolesnio S. Kadzoev sulaikymo.
- 27 Minėtas teismas pažymi, kad iki Užsieniečių Bulgarijos Respublikoje įstatymo pakeitimo siekiant perkelti Direktyvą 2008/115 laikymas laikinajame apgyvendinimo centre nebuvo ribojamas jokiais terminais. Jis nurodo nesant pereinamojo laikotarpio taisyklių, reglamentuojančių situacijas, kai sprendimai buvo priimti iki minėto pakeitimo. Dėl šios priežasties reikia išaiškinti iš šios direktyvos kylančių naujų

taisyklių taikymo terminams ir terminų pratęsimo motyvams klausimą, ypač dėl to, kad pagrindinėje byloje minėtoje direktyvoje įtvirtintas maksimalus sulaikymo terminas buvo viršytas iki jos priėmimo.

- 28 Be to, jokiaje nuostatoje aiškiai nenurodyta, ar pagrindinėje byloje susiklosčiusioje situacijoje Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 5 ir 6 dalyse įtvirtintus terminus reikia aiškinti kaip apimančius laikotarpį, kuriuo užsienietis buvo sulaikytas, tačiau egzistavo teisinis draudimas įvykdyti administracinę priemonę – „priverstinį nugabenimą iki valstybės sienos“, nes S. Kadzoev inicijavo humanitarinio ir pabėgėlio statuso suteikimo procedūrą.
- 29 Galiausiai minėtas teismas nurodo, kad pripažinus, jog nėra jokios „pagrįstos tikimybės išsiųsti“ Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 4 dalies prasme, kiltų klausimas, ar remiantis šia nuostata reikia nedelsiant paleisti S. Kadzoev į laisvę.
- 30 Šiomis aplinkybėmis *Administrativen sad Sofia-grad* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar <...> Direktyvos 2008/115 <...> 15 straipsnio 5 ir 6 dalis reikia aiškinti taip, kad:

- a) jeigu iki šios direktyvos reikalavimų perkėlimo valstybės narės vidaus teisėje nebuvo numatytas nei maksimalus sulaikymo terminas, nei jo pratęsimo

pagrindai, o perkėlus direktyvą nebuvo numatytas naujų nuostatų galiojimas atgaline data, šie reikalavimai taikomi ir šis terminas pradedamas skaičiuoti tik nuo jų perkėlimo į valstybės narės vidaus teisę?

b) Direktyvoje numatytas laikymo specialiajame centre išsiuntimo tikslais terminas neapima termino, per kurį, remiantis aiškia teisės norma, sprendimo išsiųsti iš valstybės narės [teritorijos] vykdymas buvo sustabdytas, nes pagal trečiosios valstybės piliečio prašymą vyko prieglobsčio suteikimo procedūra, nors vykstant šiai procedūrai jis ir toliau buvo laikomas šiame specialiajame centre, jei tai buvo leidžiama pagal valstybės narės vidaus teisę?

2. Ar <...> Direktyvos 2008/115 <...> 15 straipsnio 5 ir 6 dalis reikia aiškinti taip, kad direktyvoje numatytas laikymo specialiajame centre išsiuntimo tikslais terminas neapima termino, per kurį, remiantis aiškia teisės norma, sprendimo išsiųsti iš valstybės narės [teritorijos] vykdymas buvo sustabdytas, nes vyko teismo procesas pagal skundą dėl šio sprendimo, nors vykstant šiam procesui asmuo ir toliau buvo laikomas šiame specialiajame centre, nes neturėjo galiojančių asmens tapatybės dokumentų, todėl buvo abejonių dėl jo tapatybės, neturėjo pragyvenimo lėšų ar elgėsi agresyviai?

3. Ar <...> Direktyvos 2008/115 <...> 15 straipsnio 4 dalį reikia aiškinti taip, kad nebėra pagrįstos tikimybės išsiųsti, kai:

a) iki teisminės sulaikymo kontrolės suinteresuotojo asmens pilietybės valstybė atsisakė išduoti jam kelionės dokumentą grįžimui ir nebuvo pasiektas susitarimas su trečiąja valstybe dėl jo priėmimo, nors valstybės narės administracinės institucijos dėjo atitinkamas pastangas?

- b) Atliekant teisminę sulaikymo kontrolę egzistavo Europos Sąjungos ir suinteresuotojo asmens pilietybės valstybės susitarimas dėl readmisijos, tačiau dėl naujų įrodymų, būtent to asmens gimimo liudijimo, valstybė narė nesirėmė šio susitarimo nuostatomis su sąlyga, kad suinteresuotasis asmuo nepageidauja grįžti?

 - c) Yra išnaudotos direktyvos [2008/115] 15 straipsnio 6 dalyje numatytos galimybės pratęsti sulaikymo terminą, o iki teisminės [suinteresuotojo asmens] sulaikymo kontrolės nebuvo pasiektas susitarimas su trečiąja valstybe dėl asmens priėmimo, atsižvelgiant į minėtos direktyvos 15 straipsnio 6 dalies b punktą?
4. Ar <...> Direktyvos 2008/115 <...> 15 straipsnio 4 ir 6 dalis reikia aiškinti taip, kad jeigu atliekant teisminę trečiosios šalies piliečio sulaikymo išsiuntimo tikslu kontrolę nustatoma, kad nėra pagrįstos tikimybės jį išsiųsti ir išnaudotos sulaikymo termino pratęsimo galimybės:
- a) vis dėlto nereikia nuspręsti nedelsiant jį paleisti, jei yra visos šios sąlygos: asmuo neturi galiojančių tapatybės dokumentų, kad ir koks būtų jų galiojimo terminas, todėl abejojama jo tapatybe, jis elgiasi agresyviai, neturi jokių pragyvenimo lėšų ir joks trečiasis asmuo nėra įsipareigojęs užtikrinti jo išlaikymą?

 - b) Priimant sprendimą dėl paleidimo į laisvę reikia įvertinti, ar pagal valstybės narės vidaus teisės reikalavimus trečiosios šalies pilietis turi gyvenimui jos teritorijoje būtinas lėšas ir adresą, kur galėtų apsistoti?“

Dėl sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūros

- 31 *Administrativen sad Sofia-grad* prašė taikyti nagrinėjamam prašymui priimti prejudicinį sprendimą Procedūros reglamento 104b straipsnyje numatytą sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą.
- 32 Dėl prejudicinio sprendimo kreipęsis teismas šį prašymą motyvuoja tuo, kad byloje iškilo tolesnio S. Kadzoev laikymo laikinajame apgyvendinimo centre ar jo paleidimo klausimas. Atsižvelgdamas į šio asmens padėtį, teismas nurodė, kad bylos nagrinėjimo nereikėtų stabdyti ilgesniam laikui.
- 33 Išklausiusi generalinį advokatą, Teisingumo Teismo antroji kolegija nusprendė patenkinti nacionalinio teismo prašymą nagrinėti prašymą priimti prejudicinį sprendimą skubos tvarka ir perdavė bylą Teisingumo Teismui, kad ji būtų paskirta didžiajai kolegijai.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo a punkto

- 34 Savo pirmojo klausimo a punktu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 5 ir 6 dalis reikia aiškinti taip, kad jose numatytas maksimalus sulaikymo terminas taip pat turi apimti sulaikymo laikotarpį iki šia direktyva nustatyto režimo taikymo.

35 Pažymėtina, kad Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 5 ir 6 dalyse įtvirtintas maksimalus sulaikymo išsiuntimo tikslu terminas.

36 Jei skaičiuojant maksimalų sulaikymo terminą nebūtų atsižvelgiama į sulaikymo išsiuntimo tikslu laikotarpį, praėjusį iki Direktyva 2008/115 nustatyto režimo taikymo pradžios, asmenys, kurių padėtis analogiška S. Kadzoev padėčiai, galėtų būti sulaikyti laikotarpiui, viršijančiam šios direktyvos 15 straipsnio 5 ir 6 dalyse numatytus maksimalius terminus.

37 Tokia padėtis neatitiktų minėtomis Direktyvos 2008/115 nuostatomis siekiamo tikslo užtikrinti, kad sulaikymas išsiuntimo tikslu bet kuriuo atveju neviršytų aštuoniolikos mėnesių.

38 Be to, Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 5 ir 6 dalys nedelsiant taikomos galiojant ankstesniam reglamentavimui atsiradusios situacijos ateities padariniams.

39 Taigi į pirmojo klausimo a punktą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 5 ir 6 dalys turi būti aiškinamos taip, kad jose numatytas maksimalus sulaikymo terminas turi apimti sulaikymo laikotarpį, trukusį vykstant išsiuntimo procedūrai, pradėtai iki šia direktyva nustatyto režimo taikymo.

Dėl pirmojo klausimo b punkto

- 40 Savo pirmojo klausimo b punktu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar skaičiuojant Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 5 ir 6 dalyse numatytą sulaikymo išsiuntimo tikslu terminą reikia įtraukti laikotarpį, kuriuo sprendimo išsiųsti vykdymas sustabdytas dėl to, kad buvo nagrinėjamas trečiosios valstybės piliečio pateiktas prašymas suteikti prieglobstį, o vykstant procedūrai dėl šio prašymo jis ir toliau buvo laikomas laikinuoju apgyvendinimo centre.
- 41 Primintina, kad Direktyvos 2008/115 9 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, jog „pagal <...> Direktyvą 2005/85 <...> trečiosios šalies pilietis, paprašęs prieglobsčio valstybėje narėje, neturėtų būti laikomas neteisėtai tos valstybės narės teritorijoje esančiu piliečiu, kol neįsigaliojo sprendimas nepatenkinti prašymo arba sprendimas, kuriuo jis netenka teisės likti šalyje kaip prieglobsčio siekiantis asmuo“.
- 42 Pagal 2003 m. sausio 27 d. Tarybos direktyvos 2003/9/EB, nustatančios minimalias normas dėl prieglobsčio prašytojų priėmimo (OL L 31, p. 18; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 101), 7 straipsnio 1 ir 3 dalis prieglobsčio prašytojai gali laisvai judėti priimančiosios valstybės narės teritorijoje arba tam tikroje valstybės narės jiems paskirtoje zonoje, tačiau kai yra tikslinga, pavyzdžiui, dėl teisinių priežasčių arba viešosios tvarkos sumetimais, valstybės narės nacionalinėje teisėje nustatyta tvarka gali izoliuoti prieglobsčio prašytoją tam tikroje konkrečioje vietoje.
- 43 Direktyvos 2003/9 21 straipsnyje nustatyta, kad valstybės narės garantuoja, jog neigiamus sprendimus dėl socialinės paramos pagal šią direktyvą suteikimo arba pagal 7 straipsnį individualiai su prieglobsčio prašytojais susijusius priimtus sprendimus būtų galima apskųsti nacionalinės teisės aktuose nustatyta tvarka. Bent jau paskutinėje instancijoje turi būti suteikta galimybė kreiptis į teismo instituciją.

- 44 Remiantis Direktyvos 2005/85 18 straipsnio 1 dalimi, valstybės narės negali sulaikyti asmens tik dėl priežasties, kad jis yra prieglobsčio prašytojas, o remiantis to paties straipsnio 2 dalimi, kai prieglobsčio prašytojas yra sulaikomas, valstybės narės užtikrina greitos teisinės kontrolės galimybę.
- 45 Taigi Direktyvoje 2008/115 reglamentuojamam sulaikymui išsiuntimo tikslu ir prieglobsčio prašytojo sulaikymui, taikomam pagal Direktyvas 2003/9 ir 2005/85 bei taikomas nacionalinės teisės nuostatas, nustatytas skirtingas teisinis režimas.
- 46 Nacionalinis teismas turi nustatyti, ar S. Kadzoev laikymas laikinojo apgyvendinimo centre laikotarpiu, kuriuo jis buvo prieglobsčio prašytojas, atitiko Bendrijos ir nacionalinėse nuostatose prieglobsčio srityje nustatytas sąlygas.
- 47 Jei paaiškėtų, kad dėl šio sprendimo 19 punkte minėtų S. Kadzoev prieglobsčio prašymų pradėtosiose procedūrose nebuvo priimtas joks sprendimas dėl jo laikymo laikinojo apgyvendinimo centre ir jo sulaikymas ir toliau buvo grindžiamas ankstesne nacionalinėje teisėje nustatyta sulaikymo išsiuntimo tikslu tvarka arba Direktyvoje 2008/115 nustatyta tvarka, į S. Kadzoev sulaikymo laikotarpį, atitinkantį minėtų prieglobsčio suteikimo procedūrų trukmę, turi būti atsižvelgta skaičiuojant Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 5 ir 6 dalyse numatytą sulaikymo išsiuntimo tikslu terminą.
- 48 Dėl šios priežasties į pirmojo prejudicinio klausimo b punktą reikia atsakyti, kad laikotarpis, kai asmuo buvo laikomas laikinojo apgyvendinimo centre remiantis prieglobsčio prašytojams taikomų nacionalinės ir Bendrijos teisės nuostatų pagrindu priimtu sprendimu, neturi būti laikomas sulaikymu išsiuntimo tikslu Direktyvos 2008/115 15 straipsnio prasme.

Dėl antrojo klausimo

- 49 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Direktyvos 2008/115 5 ir 6 dalis reikia aiškinti taip, kad į laikotarpį, kuriuo įsakymo priverstinai nugabenti iki valstybės sienos vykdymas buvo sustabdytas dėl to, kad vyko teismo procesas pagal suinteresuotojo asmens skundą dėl šio įsakymo, reikia atsižvelgti skaičiuojant sulaikymo išsiuntimo tikslu terminą, jeigu vykstant šiam procesui suinteresuotasis asmuo ir toliau buvo laikomas laikinojo apgyvendinimo centre.
- 50 Šiuo klausimu svarbu pažymėti, jog Direktyvos 2008/115 13 straipsnio 1 ir 2 dalyse, be kita ko, numatyta, kad suinteresuotajam trečiosios šalies piliečiui suteikiama veiksminga teisių gynimo priemonė siekiant apskūsti su grąžinimu susijusius sprendimus kompetentingame teisme ar administracinėje institucijoje arba kompetingoje įstaigoje, sudarytoje iš narių, kurie yra nešališki ir naudojami nepriklausomumo garantijomis. Ši institucija ar įstaiga turi įgaliojimus peržiūrėti su grąžinimu susijusius sprendimus, įskaitant galimybę laikinai sustabdyti jų vykdymą, išskyrus atvejus, kai laikinas sustabdymas jau taikomas pagal nacionalinės teisės aktus.
- 51 Tačiau nei Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 5 ir 6 dalys, nei jokia kita šios direktyvos nuostata neleidžia daryti išvados, kad sulaikymo išsiuntimo tikslu laikotarpiai neturi būti įskaitomi į minėto 15 straipsnio 5 ir 6 dalyse nustatytą maksimalų sulaikymo terminą dėl to, kad sprendimo išsiųsti vykdymas buvo sustabdytas.
- 52 Konkrečiai kalbant, būtina pažymėti, kad sprendimo išsiųsti vykdymo sustabdymas dėl teismo proceso pagal skundą dėl šio sprendimo nenurodytas tarp Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 6 dalyje numatytų sulaikymo termino pratęsimo pagrindų.

- 53 Taigi į laikotarpį, kuriuo suinteresuotasis asmuo buvo sulaikytas vykstant sprendimo išsiųsti teisėtumo teisminės kontrolės procedūrai, turi būti atsižvelgta skaičiuojant Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 5 ir 6 dalyse numatytą maksimalų sulaikymo terminą.
- 54 Padarius kitokią išvadą, sulaikymo išsiuntimo tikslu trukmė kiekvienu konkrečiu atveju galėtų skirtis, kartais netgi smarkiai, toje pačioje valstybėje narėje ar skirtingose valstybėse narėse dėl nacionalinio teismo proceso ypatumų ir bruožų, o tai prieštarautų Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 5 ir 6 dalimis siekiamam tikslui užtikrinti vienodą maksimalų sulaikymo terminą visose valstybėse narėse.
- 55 Šios išvados nepaneigia 2009 m. sausio 29 d. Sprendimas *Petrosian* (C-19/08, Rink. p. I-495), kuriuo remiasi Bulgarijos vyriausybė. Šiame sprendime, susijusiame su 2003 m. vasario 18 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 343/2003, nustatančio valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijus ir mechanizmus (OL L 50, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 109), išaiškinimu, Teisingumo Teismas nusprendė, kad jeigu vykdamas prieglobsčio prašytojo perdavimo procedūrą prašančiosios valstybės narės teisės aktuose numatyta, jog pateikus skundą perdavimas sustabdomas, šio reglamento 20 straipsnio 1 dalies d punkte numatytas perdavimo vykdymo terminas skaičiuojamas ne nuo tarpinio teismo sprendimo, sustabdančio perdavimo procedūros vykdymą, o tik nuo teismo sprendimo dėl procedūros pagrįstumo, kuris daugiau nesudaro kliūčių vykdyti perdavimo procedūrą.
- 56 Tokio Reglamento Nr. 343/2003 20 straipsnio 1 dalies d punkto aiškinimo negalima pritaikyti aiškinant Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 5 ir 6 dalis. Iš tikrųjų minėtame sprendime *Petrosian* nagrinėtas terminas lemia prašančiosios valstybės turimą laiką perduoti prieglobsčio prašytoją jį priimti atgal privalančiai valstybei narei, o Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 5 ir 6 dalyse numatytų maksimalių terminų paskirtis – nustatyti asmens laisvės atėmimo ribas. Be to, šiais terminais apribojama sulaikymo išsiuntimo tikslu trukmė, o ne pačios išsiuntimo procedūros vykdymas.

- 57 Dėl šios priežasties į antrąjį klausimą reikia atsakyti, jog Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 5 ir 6 dalys turi būti aiškinamos taip, kad į laikotarpį, kuriuo įsakymo priverstinai nugabenti iki valstybės sienos vykdymas buvo sustabdytas dėl to, kad vyko teismo procesas pagal suinteresuotojo asmens skundą dėl šio įsakymo, reikia atsižvelgti skaičiuojant sulaikymo išsiuntimo tikslu terminą, jeigu vykstant šiam procesui suinteresuotasis asmuo ir toliau buvo laikomas laikinojo apgyvendinimo centre.

Dėl trečiojo klausimo

- 58 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į pagrindinės bylos faktines aplinkybes, siekia išsiaiškinti Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 4 dalies, visų pirma sąvokos „pagrįsta tikimybė išsiųsti“, reikšmę.

Dėl trečiojo klausimo c punkto

- 59 Savo trečiojo klausimo c punktu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 4 dalį reikia aiškinti taip, kad nėra pagrįstos tikimybės išsiųsti, jeigu išnaudotos šio straipsnio 6 dalyje numatytos galimybės pratęsti sulaikymo terminą, o iki teisminės suinteresuotojo asmens sulaikymo kontrolės nebuvo pasiektas susitarimas su trečiąja valstybe dėl asmens priėmimo.
- 60 Reikia pažymėti, kad jeigu suėjo Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 6 dalyje numatytas maksimalus sulaikymo terminas, nekyla klausimas, ar nebėra „pagrįstos tikimybės išsiųsti“ to paties straipsnio 4 dalies prasme. Iš tikrųjų tokiu atveju suinteresuotasis asmuo turi būti nedelsiant paleistas į laisvę.

- 61 Taigi Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 4 dalį galima taikyti, tik jei šios direktyvos 15 straipsnio 5 ir 6 dalyse numatyti maksimalūs sulaikymo terminai nėra pasibaigę.
- 62 Dėl šios priežasties į trečiojo klausimo c punktą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 4 dalis turi būti aiškinama taip, kad ji netaikoma, jeigu iki teisminės suinteresuotojo asmens sulaikymo kontrolės buvo išnaudotos Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 6 dalyje numatytos galimybės pratęsti sulaikymo terminą.

Dėl trečiojo klausimo a ir b punktų

- 63 Kalbant apie trečiojo klausimo a ir b punktus, reikia pabrėžti, kad pagal Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 4 dalį paaiškėjus, jog dėl teisinių ar kitokių priežasčių nebėra pagrįstos tikimybės išsiųsti, sulaikymas tampa nebepateisinamas ir atitinkamas asmuo nedelsiant paleidžiamas.
- 64 Kaip matyti iš Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 1 ir 5 dalių, sulaikymas išsiuntimo tikslu gali trukti, tik kol tinkamai vykdomas pasirengimas išsiųsti, jei būtina užtikrinti sėkmingą išsiuntimą.
- 65 Išvada, kad tebėra „pagrįsta tikimybė išsiųsti“ Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 4 dalies prasme, taip pat būtina, jog, nacionaliniam teismui nagrinėjant sulaikymo

teisėtumą, egzistuojant reali sėkmingo išsiuntimo perspektyva, atsižvelgiant į šios direktyvos 15 straipsnio 5 ir 6 dalyse įtvirtintus terminus.

- 66 Taigi pagrįstos tikimybės išsiųsti nėra, kai, atsižvelgiant į minėtus terminus, atrodo mažai tikėtina, kad trečioji valstybė priims suinteresuotąjį asmenį.
- 67 Dėl šios priežasties į trečiojo klausimo a ir b punktus reikia atsakyti, kad Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 4 dalis turi būti aiškinama taip, kad tik reali sėkmingo išsiuntimo tikimybė, atsižvelgiant į to paties straipsnio 5 ir 6 dalyse įtvirtintus terminus, parodo pagrįstos tikimybės išsiųsti buvimą, ir šios tikimybės nėra, jeigu, atsižvelgiant į minėtus terminus, atrodo mažai tikėtina, kad trečioji valstybė priims suinteresuotąjį asmenį.

Dėl ketvirtojo klausimo

- 68 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar, nepaisant Direktyvoje 2008/115 numatyto maksimalaus sulaikymo termino pasibaigimo, šios direktyvos 15 straipsnio 4 ir 6 dalys leidžia nepaleisti suinteresuotojo asmens nedelsiant, nes jis neturi galiojančių dokumentų, elgiasi agresyviai ir neturi nei nuosavų pragyvenimo lėšų, nei būsto, nei valstybės narės šiam tikslui suteiktos paramos.
- 69 Šiuo klausimu pabrėžtina, kad, kaip matyti iš šio sprendimo 37, 54 ir 61 punktų, Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 6 dalis jokiais atvejais neleidžia viršyti šioje nuostatoje įtvirtinto maksimalaus termino.

70 Galimybė sulaikyti asmenį viešosios tvarkos ir viešojo saugumo sumetimais negali būti grindžiama Direktyva 2008/115. Dėl šios priežasties jokia prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nurodyta aplinkybė savaime negali tapti sulaikymo pagrindu pagal šios direktyvos nuostatas.

71 Dėl šios priežasties į ketvirtąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 4 ir 6 dalys turi būti aiškinamos taip, kad pasibaigus šioje direktyvoje numatytam maksimaliam sulaikymo terminui jos neleidžia nepaleisti suinteresuotojo asmens nedelsiant, motyvuojant, kad jis neturi galiojančių dokumentų, elgiasi agresyviai ir neturi nei nuosavų pragyvenimo lėšų, nei būsto, nei valstybės narės šiam tikslui suteiktos paramos.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

72 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

- 1. 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse 15 straipsnio 5 ir 6 dalys turi būti**

aiškinamos taip, kad jose numatytas maksimalus sulaikymo terminas turi apimti sulaikymo laikotarpį, trukusį vykstant išsiuntimo procedūrai, pradėtai iki šia direktyva nustatyto režimo taikymo.

2. Laikotarpis, kuriuo asmuo buvo laikomas laikinojo apgyvendinimo centre remiantis prieglobsčio prašytojams taikomų nacionalinės ir Bendrijos teisės nuostatų pagrindu priimtu sprendimu, neturi būti laikomas sulaikymu išsiuntimo tikslu Direktyvos 2008/115 15 straipsnio prasme.
3. Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 5 ir 6 dalys turi būti aiškinamos taip, kad į laikotarpį, kuriuo įsakymo priverstinai nugabenti iki valstybės sienos vykdymas buvo sustabdytas dėl to, kad vyko teismo procesas pagal suinteresuotojo asmens skundą dėl šio įsakymo, reikia atsižvelgti skaičiuojant sulaikymo išsiuntimo tikslu terminą, jeigu vykstant šiam procesui suinteresuotasis asmuo ir toliau buvo laikomas laikinojo apgyvendinimo centre.
4. Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 4 dalis turi būti aiškinama taip, kad ji netaikoma, jeigu iki teisminės suinteresuotojo asmens sulaikymo kontrolės buvo išnaudotos Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 6 dalyje numatytos galimybės pratęsti sulaikymo terminą.
5. Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 4 dalis turi būti aiškinama taip, kad tik reali sėkmingo išsiuntimo tikimybė, atsižvelgiant į to paties straipsnio 5 ir 6 dalyse įtvirtintus terminus, parodo pagrįstos tikimybės išsiūsti buvimą, ir pastarosios tikimybės nėra, jeigu, atsižvelgiant į minėtus terminus, atrodo mažai tikėtina, kad trečioji valstybė priims suinteresuotąjį asmenį.

6. **Direktyvos 2008/115 15 straipsnio 4 ir 6 dalys turi būti aiškinamos taip, kad pasibaigus šioje direktyvoje numatytam maksimaliam sulaikymo terminui jos neleidžia nepaleisti suinteresuotojo asmens nedelsiant, motyvuojant, kad jis neturi galiojančių dokumentų, elgiasi agresyviai ir neturi nei nuosavų pragyvenimo lėšų, nei būsto, nei valstybės narės šiam tikslui suteiktos paramos.**

Parašai.